

imeli osem poslov. Jaz imam, da zmorejo za silo delo, dva hlapca in dve dekli. Ti štirje posli imajo mesečno 900 Din gotove plače. Da pa danes kmet dobi 900 Din, mora prodati tri lepa eno leto stara goveda. Torej ako hočem imeti celo leto štiri posle, moram samo za njih plačo prirediti na leto 36 glav mlade živine. Tako gre vsem drugim. Iz tega bi sledilo, da je treba o novem letu odpraviti vse posle, da bi sami delali, kar bi pač mogli. Kako bodo potem zgedala naša polja, je eno vprašanje! Drugo vprašanje pa je, kam bodo posli šli. Že sedaj pride dnevno 7 do 9 brezposelnih jesti prosit. Vsako noč jih prosi 6 do 8 prenočišča. Mi smo na koncu naše moči. Kje je mednarodna pomoč? Veliko je mednarodnih konferenc. Veliko razpravljajo med seboj državniki in gospodarski strokovnjaki. Ne vidimo pa in ne čutimo nobenega uspeha. Nekateri mislijo ter predlagajo, da bi bilo najboljši, ako bi se carina odpravila. Tako bi šlo od nas v tujino žito, vino in živina, iz tujine bi pa prišla bolj poceni obleka. Drugi pa zopet drugače mislijo. Nekaj pa se mora storiti, da ne bo prepozno.

III. Dopis posestnika izpod gorc sv. Uršule.

Gospodarska kriza nas močno tlači. Denarja ni od nikoder dobiti. Za lesom ne povpraša nihče, in če se še malokje oglasi kak kupec, pa nudi tako strašno nizko ceno, da bi kmet le prav malo ali skoro nič ne dobil za les. Živine imamo, da ne vemo, kako jo bomo prerediti čez zimo. Radi bi kaj prodali, eden kravo, drugi vole, itd., a kupca ni nobenega. Eni so začeli klati živino doma in razpredajajo meso, kar se ponekod še najboljše obnese. Zadnji čas tudi tako klanje ne vodi do zaželjenega cilja. Takšnih je dovolj, ki bi radi jedli meso, takšnih pa, ki bi plačali, je vsak dan manj. Marsikdo bi si rad privoščil kakšno kilo, pa si ne more, ker nima denarja, ne drobnega, še manj pa debelega. S strahom gledamo v bodočnost, kaj bo. Božični prazniki so minuli. Kmet bi moral imeti toliko denarja, da bi izplačal svojo dužinčad, ker ravno ob teh praznikih se menjajo posli. A kje naj vzame človek denar?

*

Fran Wernig:

Prehrana živine čez zimo.

Mnogi kmetovalci s hribov in tudi iz doline, katerim je letošnja suša odnesla doberšen del krme, pridejo k meni v pisarno ter prosijo za nasvet, katere oljnate tropine ali drugo tečno krmo bi kazalo kupiti kot nadomestilo za manjkajoče seno in slamo za preživetje živine čez zimo. V naglici podajem omenjenim kmetovalcem naslednje pojasnilo:

Kupovati tečna krmila (oljnate tropine, otrobe itd.) radi nadomestitve sena in slame samo za preživetje odrasle živine, je ven vržen denar. V večini slučajev gre menda le zato, da gotovo številno živino čez zimo obdržimo in prehranimo. Kmetovalcem gre torej zato, da živino nasitijo in nekako čez zimo ob-

PRI GIHTOVH NAPADIH V SKLEPIH

izločuje se grčasta usedlina z zdravljenjem s Pistiyanskim blatom pri hiši. Gotova kompres »Gama« in naravna blatna kocka »Pioa« se dobi v drogeriji Gregorič, Ljubljana, Prešernova 5.

drže. Jasno je, da bi nakup kakih tropin v to svrhu bil mnogo predrag.

Tečna krmila, oljnate tropine itd. dobičkanosno učinkujejo šele, ko je živina že sita primerne temeljne krme, predvsem sena. To je tudi naravno znatno cenejše, kakor kake tropine.

Nakupa tečnih krmil pa naravno ne moremo opustiti — ako teh krmil ne pridemo zadosti v lastnem gospodarstvu in n. pr. nimamo zadosti mleka za vzrejo — pri vzreji mlade živine, čeprav je cena tej nizka, pri krmljenju krav-molznic, ako mleko dobro prodamo.

Z močnimi oz. tečnimi krmili je kakor z umetnimi gnojili. Tudi umetna gnojila učinkujejo le v zemlji, ki je že primerno rodovitna in tudi močna krmila učinkujejo in vidno dvigajo n. pr. mlečnost še le, ko je žival že primerno rejena.

Torej z eno besedo: Samo za nasičenje odrasle živine so močna ozir. tečna krmila navadno predraga; glede krmilne vrednosti raznih krmil za primerno rejene krave-molznice pa bi navedel sledeče:

V primerno krmljeni živini je teoretično sposobna tvoriti 1 liter mleka naslednja količina krmil: 4.20 kg ovsene slame, 1.70 kg manj dobrega sena, 1 kg dobrega sena, 0.70 kg prav dobrega sena, 0.63 kg zrnja ječmena ali ovsa, 0.50 kg zelo dobre suhe detelje ali krmilne moke, 0.45 kg otrobov, 0.30 kg kokosovih tropin, 0.20 kg lanenih tropin, 0.17 kg tropin solčnic ali bučnega zrnja in 0.15 kg sezamovih tropin. To razmerje tudi približno osvetljuje denarno vrednost krmil pri nakupu.

Kakor so v splošnem naši travniki izčrpani in preravnani, da bi mogla umetna gnojila primerno učinkovati, tako je na vadno tudi naša živina, posebno vsled letošnje suše, marsikje preveč sestradana, da bi mogla tečna krmila primerno učinkovati. Krmska mešanica: 5 kg slabšega sena, 5 kg ovsene slame in 10 kg pese zadostuje komaj za preživetje krave v teži 450 kg in za tvorbo 1 in pol litra mleka dnevno. Za zvišanje mlečnosti je naravno potreben primeren dodatek omenjenih tečnih krmil, ki pa tudi ne učinkujejo z naglico, kakor to navadno ljudje pričakujejo. Truplo in prebavila se morajo še le počasi privaditi na kako vrsto krme, da le-ta začne primerno učinkovati.

Za pravilno krmljenje, posebno v časih suše, je potreba posebne spretnosti, znanja in eventualno študija ter se tu ni mogoče spuščati v podrobnosti. V gospodarsko naprednejših državah in tudi v sosedni Koroški se prirejajo vsako zimo v posameznih vaseh posebni tečajji za krmljenje živine. Taki tečajji se je menda vršil lanskega leta tudi na Vin. in sadjarski šoli v Mariboru.

*

Preložitev vinskega sejma in razstave v Ljutomeru.

Po raznih vesteh smemo vinogradniki pričakovati, da se bo trošarina na vino nekoliko znižala in da bo gostilničar plačal trošarino samo od soda, ki ga bo dal na pipo in ne od vse vkletne množine. Vinski kupci in gostilničarji čakajo zato z nakupi, ker bi radi bili deležni teh olajšav. Radi tega sta ljubomerska in gornje-radgonska vinarska podružnica preložili vinski sejem z dne 12. januarja na dne 9. marca t. l.

Takrat bo vino letnika 1931 že pretočeno in dozorelo ter bode pokazalo vse svoje izredne vrline, interesent pa si ga bo mogel nabaviti tudi večjo količino. Povrh so devizne odredbe v inozemstvu sedaj tako stroge, da je dopotovanje ino zemskih interesentov, ki so pokazali mnogo zanimanja za naš letošnji pridelek, skoro izključeno, otežkočena pa je tudi vsaka kapčija z inozemstvom.

Ti razlogi so napotili vinarski podružnici v ljubomerskem srezu, da sta preložili vinski sejem in vinsko razstavo na označeni ugodnejši čas.

Dosedanje prijave vzorcev za sejem ostanejo v veljavi, ako vinogradniki do marca ne bodo prodali svojega pridelka. Nove prijave prejema kakor do sedaj do dne 25. februarja 1932 mestna občina ljubomerska. Prav tako do dne 4. marca 1932 vzorce in sicer od vsake vrste najmanj 3 steklenice po sedem desetink litra.

S preložitvijo vinske razstave in sejma je preložena tudi licitacija občinskega vina na nedoločen čas.

*

Zimsko delo.

Prazniki so minuli. Gospodinjo, katere skrb je bila zadnji čas osredotočena na priprave za praznike, čaka novo delo, nova skrb.

Delo, ki čaka na zimski čas in gre ob gorki peči najbolj izpod rok, je šivanje. Kako dobro je, če zna gospodinja šivati obleko, če že ne praznjo, pa vsaj delovno. Otroci rabijo vedno kaj, ker zrastejo iz obleke in pa tudi mnogo strgajo. Krpati pa mora znati vsaka ženska.

Čeprav se po možnosti krpa obleka in perilo sproti, posebno manjše poškodbe, vendar ostane glavno delo za zimski čas. Spretna ženska roka popravi, zakrpa ali predela marsikateri kos stare obleke, da je potem še prav lepa in dolgo uporabna. Prav posebno dandanes v času splošne krize, ko ni denarja za nabavo novega blaga, ker nimajo naši kmetski pridelki in živina nobena prave cene napram blagu, je treba dvojne pažnje in skrbi, da se vsaka flikca do skrajnosti uporabi. Zato naj spretnost in iznajdljivost gospodinje skuša ohraniti in oplešati staro bleko, ker še mora nadomeščati novo.

Naj si bo moška, ženska ali otroška obleka tudi stara in obnošena, nič zato, če je le čista in cela, čeprav zakrpana. Spretna roka jo napravi tako, da se krp ni treba sramovati.

Pri moški suknji se masten ovrtnik očisti takole: v skledo čiste vroče vode se vlije žlica salmijakovca, nakar se s to vodo in krtačo drgne ovrtnik. Krtačo je pridno spirati v tej vodi. Ako nimamo salmijakovca, vzamimo vročo vodo in milo. Očistijo se tudi drugi madeži iz blaga. Nato se suknjič lepo naravnava in še napol vlažen od leve zlika. Manjkajoče gumbice in sparano podlogo ne pozabiti prišiti. Scefrane rokave in hlačnice so obrobijo z ozkim trakom enakega blaga.

Raztrgana mesta zakrpaj z enakim blagom. Vstavi ga lepo po vzorcu in šivaj z malimi vbodi, da se čim manj pozna. Ako nimaš enakega blaga, žrtvuj telovnik. Nosi se lažje drug telovnik k obleki, kakor pa z drugim blagom zakrpana obleka. Krpana mesta zlikaj z leve strani.

Tudi perilo je treba ob pravem času zašiti in krpiti in tako zdrži še enkrat tako dolgo. Če se strga srajca že tako, da je manjka skoraj polovica, tedaj je zguba velika. Tudi perilo krpaj z enakim blagom in vstavi rižaste ali vzorčaste krpe natančno po vzorcu.

Posteljne rjuhe se obrabijo najbolj v sredini. Predno nastanejo luknje, se take že tanke rjuhe prerežejo po sredi navzdol, ali če je sešita iz dveh delov, se razpara. Nato se sešijeta dosedanjí stranski dolžini skupaj in nove stranice se po potrebi zarobijo. Tako popravljená rjuha zdrži še marsikatero leto brez krp in izgleda prav dobro.

Spretna ženska roka ustvari iz skoro nerabnega dokaj čedno oblačilo in lepo postavljene krpe so njej samo le v čast. Mož in otroci bodo veseli nosili čisto in celo obleko in mož ne bo imel ob pogledu na luknje in scefrane rokave neprestano pred očmi težo sedanjega časa. Tudi tukaj, kakor v nešteti drugih ta-

kih slučajih ublaži in izdijiva, pridna roka matere dokaj gorja.

Za koline. Stisnjena klobasa.

V slani vodi skuhaj precej mehko 2 dela svinjske glave in 1 del kož od špeha. Kuhano zreži na 2 prsta široke kocke ter zmešaj v primerno veliki posodi s pol toliko krvi, kakor je bilo kož (na 1 kg kož pol litra). Dodaj od juhe, kjer se je kuhala glava in kože, da postane zmes redka, primerno soli in popra, ščepljaj majarončkovih plev in malo zmletega gvirca. Vse to napolni v svež prašičji želodec, katerega si poprej na eni strani sešila. Nadevanega dobro zašpilji in sešij, nato pa 2 in pol uri prav počasi kuhaj. Klobasa je kuhana, ko ne teče več iz nje kri, če jo zbodeš z iglo. Kuhano klobaso deni med dve deščici in jo poteži s kamnom. Čez nekaj ur pa postavi shlaženo še na hlad. Na mizo daj klobaso narezano na tanke rezine, oblito s kisom in oljem, čez pa potrosi drobno zrezano čebulo.

*

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto dne 2. januarja so pripeljali špeharji 119 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 10 do 12 Din, špeh po 12 do 14 Din. Kmečke so pripeljali 19 vreč krompirja po 1 do 1,50, 12 vreč čebule po 5—6 (česen 10—16), 1 voz sena po 80 Din. Rž 1,50, ječmen 1,50, oves 1,25 do 1,50, koruza 1,50, proso 1,75 do 2, ajda 1,50, ajdovo pšeno 4—4,50, fižol 2—2,50. Kokoš 30—40, piščanci 28—65, puran 70—80. Celi orehi 5—6, luščeni 16 do 20. Hren 12—14, karfižola 4—12, ohrovt (glava) 2—3, kiso zelje 3—4, repa 2. Hruške 2, jabolka 2,50—5. Mleko 2—3, smetana 10—12, surovo maslo 24—32. Suhe slive 8—12, med 14—20.

Mariborski živinski sejem dne 29. XII. 1931. Na ta živinski sejem je bilo prignanih: 4 konji, 12 bikov, 54 volov, 183 krav in 1 tele, skupaj 254 glav. Cene so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže 3,25 do 3,55 Din, poldebili voli 2,25 do 2,75 Din, plemenski voli 3 do 4 Din, biki za

klanje 3 do 4 Din, klavne krave debele 2 do 4 Din, plemenske krave 2,50 do 3 Din, krave za klobasarje 0,75 do 1,25 Din, molzne krave 3 do 3,25 Din, breje krave 3 do 3,25 Din, mlada živina 2,50 do 4,25 Din, teleta 4 do 6 Din. Prodanih je bilo 146 glav. — Mesne cene so bile sledeče: volovsko Ia 10 do 12 Din, IIa 7 do 8 Din, meso od bikov, krav in telet 4 do 6 Din, telečje meso 12 do 14 Din, IIa 8 do 10 Din, in svinjsko meso sveže 8 do 14 Din za 1 kg.

*

Deske za silo.

Kako hitro ginejo razni lepi in predvidevni stari običaji v našem narodu svedočijo »deske za silo.«

Pred najmanj 60 do 70 leti je še vladal v nekaterih krajih pri nas takorekoč tihi predpis, da je morala imeti vsaka uglednejša kmetija doma vedno najmanj 5 do 6 suhih desek, katere so bile namenjene za krsto, ako je kdo v hiši nepričakovano umrl. Slabo gospodarstvo na kmetiji so označevali sosedje le s prezirljivo opazko: »Kaj pa ti, ki niti ne glešajo več desek za silo!«

Osebnost sem čul v življenju kot ljudskošolec na rojstnem domu samo enkrat ta izraz. Nekoč je prišel zgodaj v jutru v visokem snegu sosednji mizar k očetu s prošnjo, naj mu posodi desek za eno krsto, ker mora to brzo izdelati za nekega mrliča v Halozah in v mesto ne more po nje v tem metežu. Oče so mu nato rekli: »Dobiš jih, ker si poštenjak, pa to so naše deske za silo; moraš jih čimprej in tudi suhe vrniti!« — Mizar je nato pridjal: »Kaj, kakor Vas vidim tu, ste vi zdravi, kakor riba v vodi; pri Vas ne bo tako hitro mrliča. Vrnem Vam pa deske takoj, ko bo pot v mesto boljša!«

V poznejših letih sem se povodom dopustov rad pogovarjal z nekim prevžitkarjem, kateri je že štel mnogo nad 80 let, ki je pa imel izboren dar za opazovanje vsega, kar se je v življenju godilo krog njega. K temu sem šel vedno s svojimi vprašanji narodnopsne in jeziko-

»Si bil na velosejmu v Ljubljani?« — »Bil sem!« — »Kaj si pa prodajal?« — »Zijalal!«

Razočranje. Mlada žena uide svojemu možu. Kmalu ji je pa žal in se vrne baš v času, ko moža ni bilo doma. Na stanovanju opazi polno cvetic. »Moj mož je gotovo vedel, da se bom vrnila!« nagovori služkinjo. — »O ne,« odgovori ta, »svetlice so mu poslali prijatelji, čim so zvedeli, da ste pobegli!«

Izredno sposoben. — Pred naborno komisijo je stal mož, ki je zdravniku pojasnjeval: Nisem sposoben, ker ne spim po cele noči. — Zdravnik se je razveselil: »Ravno na vas smo čakali, takih mož

Januš Golec:

Trojno gorjé.

Ljudska povest o trojnem gorju slovenskih in hrvatskih pradedov.

Novi gospodar ga je poznal kot izvrstnega orožarja in ga namestil za vodjo kovačnic v Lesičnem.

Ob prihodu v Lesično je bil Pavel Šterc star 32 let, visoke, lepe ter krepke postave in prijazno prikupljivega obraza. Že na zunaj mu je bilo poznati, da je služil vojake in imel posla z najbolj imenitno gospodo. Kljub samozavestnemu obnašanju ni bil ošaben, ampak nasprotno — gostobesedno postrežljiv napram vsakemu, ki je imel opravka v grajski delavnici. Ker je bila lesička orožarna obenem tudi kovačnica, je bil nje vodja v stalnem stiku s tamošnjimi kmeti, ki se niso mogli načuditi njegovi neprisiljeni domačnosti. Vsakemu kmetiču je segel v roko, mu obljubil popravilo ali novo naročilo in še izpraševal ga je, kako se mu godi in kako je kaj zadovoljen z grajsko gospodo.

2

Kmalu si je pridobil zaupanje podložnikov daleč na okrog. Lesička kovačnica je bila polna ljudi, ki so dali zaluzka, a zvedeli marsikatero novo izbojev s Turki in iz tedaj že živečega kmečkega gibanja po drugod. Prijazni grajski kovač je znal ter videl veliko, bil je precej daleč po svetu in je znal podati doživljaje revnim domačinom kot rojen Žusemčan v njihovem materinem — slovenskem jeziku. Radovedni Pilštajnčani so kar migali z mustačami, ako jim je pripovedoval Pavel, kako so podili Turke po Ogrskem in Bosni in kaj je skusil v veliki državni orožarni v Kaniži. Še bolj nego s pripovedovanjem o podivjanih Turkih si je znal prikleniti nase srca tlačanov s slikanjem prebrideke usode Tahovih kmetov iz območja Stattenberga pri Slov. Bistrici in zagorskega Podsuseda. Pri poslušanju trinoških zgodb so kmetje škripali z zobmi, dvigali pesti in prisegali, da bi bili oni že davno zaplesali s Tahom, ako bi bil njihov grajski gospod!

Po celi dolini Bistrice so pripovedovali ljudje od osebe do osebe, kaj počenja s tlačani krvoloč Tah, ki mora imeti volčje srce ter vražjo glavo.